

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Πτυχιακή/ Διπλωματική Εργασία

Η μεταφορά της Αττικής τραγωδίας στον κινηματογράφο: η περίπτωση της Αντιγόνης του Σοφοκλή στο έργο του Γιώργου Τζαβέλλα (1961) και της Sophie Deraspe (2019) υπό το πρίσμα της ψυχολογικής ανάλυσης της Αντιγόνης.

Ελένη Ασλανίδου

Επιβλέπων καθηγητής: Ιωάννης Μήτσου

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή/της φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο/η συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του/της συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του/της συγγραφέα/δημιουργού. Ο/Η συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Η μεταφορά της Αττικής τραγωδίας στον κινηματογράφο: η περίπτωση της Αντιγόνης του Σοφοκλή στο έργο του Γιώργου Τζαβέλλα (1961) και της Sophie Deraspe (2019) υπό το πρίσμα της ψυχολογικής ανάλυσης της Αντιγόνης.

Ελένη Ασλανίδου

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής/Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής

Ιωάννης Μήτσου

Σωτήρης Πετρίδης

Κ-Σ ΔΓΡ61 ΕΑΠ

Κ-Σ ΔΓΡ61 ΕΑΠ

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριο 2024

Ευχαριστώ από καρδιάς τον επιβλέποντα καθηγητή μου Ιωάννη Μήτσου για την συνεχή και πολύ ουσιαστική στήριξη του. Η σταθερή παρουσία του και υποστήριξη του ήταν από τους βασικότερους παράγοντες για να ολοκληρωθεί αυτή η εργασία. Δεν θα μπορούσα να παραλείψω και τον δεύτερο επιβλέποντα καθηγητή μου, Σωτήρη Πετρίδη, για την πολύ σημαντική βοήθειά του και γιατί ήταν το έναυσμα της γνωριμίας μου με την κινηματογραφική γραφή.

Την εργασία αυτή την αφιερώνω στα παιδιά μου με την ευχή να κάνουν τα όνειρα τους πραγματικότητα και στον άντρα μου που χωρίς αυτόν δεν θα μπορούσα να κάνω τα όνειρά μου πραγματικότητα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία είναι μία μελέτη της μεταφοράς της *Αντιγόνης* του Σοφοκλή (Σοφοκλής, 1994), της αρχαίας τραγωδίας, στον κινηματογράφο. Πιο συγκεκριμένα έχει ως στόχο να αναδείξει τα ψυχολογικά επίπεδα του χαρακτήρα της Αντιγόνης υπό τις συνθήκες μεταφοράς της αρχαίας τραγωδίας στον κινηματογράφο.

Η εργασία χωρίζεται σε δύο βασικά μέρη, το θεωρητικό και το δημιουργικό. Στο θεωρητικό μέρος αναφέρονται εισαγωγικά κάποιες βασικές αρχές ανάλυσης των χαρακτήρων από ψυχολογικής άποψης, εφαρμοσμένες στο κινηματογραφικό σενάριο. Δημιουργούνται ερωτήματα ως προς τις αιτίες που η Αντιγόνη και η πλοκή του έργου είναι τόσο διαχρονική και τόσους αιώνες μετά ακόμα απασχολεί, αναλύεται και μελετάται εις βάθος. Η εργασία αυτή βασίζεται σε δύο ταινίες, την *Αντιγόνη* (Seydi Demirtas, Antigoni, 1961) του Γιώργου Τζαβέλλα (1961) και την *Αντιγόνη* της Sophie Deraspe (2019). Η ψυχολογική ανάλυση του χαρακτήρα της Αντιγόνης σε κάθε ταινία είναι το βασικό κομμάτι της εργασίας. Πιο συγκεκριμένα δημιουργείται το ερώτημα, κατά πόσο η πράξη της Αντιγόνης είναι ανιδιοτελής και κατά πόσο η ίδια μπορεί να χαρακτηριστεί αυτοκαταστροφική. Η σύγκριση των δύο ταινιών και με φόντο το πρωτότυπο κείμενο είναι απαραίτητη για την ολοκληρωμένη δουλειά αυτής της διπλωματικής.

Στο δημιουργικό κομμάτι γεννάται μία άλλη Αντιγόνη, σε μία ελεύθερη διασκευή, τοποθετημένη στο σήμερα. Το κινηματογραφικό σενάριο είναι ταινίας μικρού μήκους. Το ηθικό έρχεται σε αντίθεση με το νόμιμο και το ερώτημα γύρω από την ανιδιοτέλεια και την αυτοκαταστροφικότητα της Αντιγόνης επιβεβαιώνεται και απαντάται μέσα από τον χαρακτήρα μιας άλλης Αντιγόνης που παραδίδεται και βυθίζεται οικειοθελώς στην μαύρη τρύπα που την ρουφά.

Λέξεις κλειδιά: αρχαία τραγωδία, Αντιγόνη, κινηματογράφος, ψυχολογική ανάλυση, Τζαβέλλας, Deraspe, σενάριο

ABSTRACT

The following thesis is a study of an adaptation of Sophocles' *Antigone*, the ancient tragedy, in cinema. More specifically, its aim is to point out the psychological levels of Antigone's character under the conditions of transferring ancient tragedy to cinema. The thesis is divided into two basic parts, the theoretical and the creative. In the theoretical part there are mentioned, introductory, some basic principles of analyzing characters from a psychological perspective, carried out in the cinematographic scenario. Questions arise as to what are the reasons Antigone and the plot still are timeless and so many centuries later it still concerns and is analyzed and studied in depth. This thesis is based on two movies, *Antigone* by George Tzavelas (1961) and *Antigone* by Sophie Deraspe (2019). The psychological analysis of Antigone's character in each movie is the core part of this thesis. More specifically, the question that arises is up to which point Antigone's action is selfless and to which extent can she be characterized as self-destructive? The comparison of these two movies, and with the original text forming the background, is necessary for the integrated work of this thesis.

In the creative part another Antigone is born, in a free adaptation, placed in modern reality. The cinematographic scenario is of a short film movie. The ethical contradicts the lawful and the question around Antigone's selflessness and self-destructiveness is confirmed and answered through the character of another Antigone who surrenders and drowns willingly in the black hole that consumes her.

Key words: ancient tragedy, Antigone, cinema, psychological analysis, Tzavelas, Deraspe, scenario

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	8
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΝΥΜΙΑ	9
A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	10
1. Εισαγωγή	10
2. Η διασκευή του αρχαίου δράματος στον κινηματογράφο.....	13
2.1 Η «Αντιγόνη» του Γιώργου Τζαβέλλα.....	16
2.2 Η «Αντιγόνη» της Sophie Deraspe.....	18
2.3 Σύγκριση των δύο μεταφορών της Αντιγόνης του Σοφοκλή.....	20
3. Η ψυχολογική προσέγγιση του χαρακτήρα της Αντιγόνης.....	22
3.1 Οι Αντιγόνες των δύο σκηνοθετών.....	26
3.2 Η Αντιγόνη του σήμερα.....	28
B. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	29
1. Σενάριο ταινίας μικρού μήκους.....	29
2. Χαρακτήρες.....	30
2.1 Κύριοι Χαρακτήρες.....	31
2.2 Δευτερεύοντες χαρακτήρες.....	32
3. Συνοπτική πλοκή.....	33
4. Σενάριο.....	34
Βιβλιογραφία.....	45

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1 Αφίσα της ταινίας *Αντιγόνη* του Γιώργου Τζαβέλλα, 1961

Εικόνα 2 Αφίσα της ταινίας *Αντιγόνη* της Sophie Deraspe, 2019

Εικόνα 3 Στιγμιότυπο από την ταινία του Τζαβέλλα με την Ειρήνη Παπά ως Αντιγόνη

Εικόνα 4 Στιγμιότυπο από την ταινία της Deraspe με την Nahema Richi ως Αντιγόνη

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΝΥΜΙΑ

ΔΓΡ61 Δημιουργική Γραφή Κινηματογραφική και τηλεοπτική Γραφή

ΕΑΠ Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Κ-Σ Καθηγητής- Σύμβουλος

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Εισαγωγή

Η Αντιγόνη γράφηκε από τον Σοφοκλή γύρω στο 441 π.Χ. και είναι μία από τις πιο πολυπαιγμένες, πολυσυζητημένες και πολυαναλυμένες αρχαίες τραγωδίες όλων των εποχών. Σύμφωνα με τον George Steiner (Steiner, 2001, σ. 17) η Αντιγόνη θεωρείτο, από το 1790 έως το 1905 περίπου από τους Ευρωπαίους φιλοσόφους, η σπουδαιότερα και ωραιότερη αρχαία τραγωδία. Μια νεαρή κοπέλα που αψηφά νόμους και κράτος για το ηθικό της χρέος, να μην αφήσει άταφο τον αδερφό της. Γιατί αυτό το θέμα ενδιαφέρει και απασχολεί τόσους αιώνες μετά; Τα θέματα που πραγματεύεται το έργο είναι πολύπλευρα και σύνθετα και καλύπτουν πλευρές της ηθικής, της εξουσίας και κατά πόσο αυτά τα δύο υπάρχουν και συνυπάρχουν σε μια κοινωνία τόσους αιώνες πριν. Πόσο διαχρονική είναι η σύγκρουση ηθικής και εξουσίας; Το νόμιμο έρχεται αντιμέτωπο με το ηθικό και το ηθικό έρχεται αντιμέτωπο με το νόμιμο.

Η ψυχολογική ανάλυση κυρίως του χαρακτήρα της Αντιγόνης θα φωτίσουν τα κίνητρα, τις συγκρούσεις και την ανθρώπινη πλευρά της.

Στο θέατρο η Αντιγόνη ως αρχαία τραγωδία έχει αναβιώσει αμέτρητες φορές και σε πολλές κλίμακες, μορφές και διασκευές. Κάποιες από τις πιο γνωστές και εμβληματικές μεταφορές είναι η Αντιγόνη του Μπρεχτ το 1947, με τίτλο Die Antigone des Sophokles, όπου τοποθετείτε σε ένα φασιστικό κράτος και αυτό θέλει να καταδείξει. Καθώς και η διασκευή της Αντιγόνης από τον Ανουίγ, μια μοντέρνα εκδοχή της τραγωδίας που αφήνει αναπάντητα τα καίρια ερωτήματα περί ηθικής και δικαιοσύνης.

Αντίθετα στον κινηματογράφο έχουν γίνει δύο μεταφορές μόνο, οι οποίες θα αναλυθούν σε αυτή την εργασία. Η πρώτη είναι η ταινία του Γιώργου Τζαβέλλα, «Αντιγόνη», που κυκλοφόρησε το 1962, μια καθαρή διασκευή της αρχαίας τραγωδίας. Η δεύτερη είναι η μοντέρνα ελεύθερη εκδοχή της Αντιγόνης, εφαρμοσμένη στην σημερινή канаδική κοινωνία, η «Αντιγόνη» το 2019 της Sophie Deraspe. Οι δύο ταινίες προσεγγίζουν διαφορετικά το αρχαίο δράμα και την Αντιγόνη σαν χαρακτήρα. Η εστίαση στην εργασία αυτή γίνεται στον χαρακτήρα της Αντιγόνης υπό ψυχολογικής πλευράς. Ο αρχικός προβληματισμός είναι το να μην ειπωθούν τα ίδια πράγματα σε

κάθε εκδοχή του ψυχισμού της Αντιγόνης και στα τρία έργα (το αρχαίο και τις δύο ταινίες). Από την μία πλευρά αναλύει κανείς τον ίδιο χαρακτήρα, αλλά από την άλλη ο κάθε δημιουργός κάθε φορά δίνει άλλη χροιά στην ηρωίδα.

Το πρώτο βήμα φυσικά σε αυτή την εργασία ήταν η προσεκτική ανάγνωση της Αντιγόνης του Σοφοκλή, ενώ στην συνέχεια έγινε η παρακολούθηση των ταινιών. Κατά την μελέτη και των τριών έργων προέκυψε η ανάγκη για περαιτέρω εμβάθυνση στην κατανόηση του χαρακτήρα τη Αντιγόνης και των πραγματικών κινήτρων και πεποιθήσεων των πράξεων της. Η έρευνα συνεχίστηκε στο διαδίκτυο για την εύρεση σχετικής βιβλιογραφίας. Τότε το παράθυρο προς το έργο της Judith Butler και του George Steiner και πιο συγκεκριμένα τα δύο βιβλία οι Αντιγόνες και η διεκδίκηση της Αντιγόνης άνοιξε. Η ψυχολογική προσέγγιση του χαρακτήρα της Αντιγόνης ήταν μονόδρομος. Στη συνέχεια μέσα από την μελέτη και την έρευνα προέκυψε η ιδέα της διερεύνησης των πράξεων της Αντιγόνης ως προς της ανιδιοτέλεια τους και τα αληθινά κίνητρα. Κατά πόσο είχαν αυτοκαταστροφικό χαρακτήρα οι ενέργειες της. Κι όλα αυτά σε ανοιχτή αντιδιαστολή του αρχαίου δράματος και των δύο ταινιών.

Η δυσκολία σ' αυτό το σημείο προέκυψε λόγω της έλλειψης βιβλιογραφίας επί του συγκεκριμένου θέματος. Υπάρχουν μόνο μικρές αναφορές στην αυτοκαταστροφικότητα της Αντιγόνης και τη ροπή προς το θάνατο στο βιβλίο της Butler. Έτσι, η υπόλοιπη ανάλυση του συγκεκριμένου θέματος έγινε με βάση των δεδομένων των δύο ταινιών.

Η ολιστική μελέτη των βασικών αρχών την ψυχολογίας μέσα από το έργο μεγάλων φιλοσόφων- ψυχολόγων ήταν μονόδρομος. Οι θεωρίες του Lacan και του Jung περί αναλυτικής ψυχολογίας και ψυχανάλυσης υπήρξαν η βάση στην οποία στηρίχθηκε το ψυχογράφημα της Αντιγόνης σε αυτή την εργασία.

Τέλος, το δημιουργικό κομμάτι έρχεται να απαντήσει σε όλα τα ερωτήματα και τους προβληματισμούς περί του χαρακτήρα της Αντιγόνης και να δώσει μια οπτικής μιας

Αντιγόνης υπό τελείως διαφορετικές συνθήκες που αντιμετωπίζει τα ίδια εσωτερικά προβλήματα. Η προσέγγιση αυτής της Αντιγόνης είναι διαφορετική με τις άλλες τρεις ως προς την παραίτηση της και την κατάθεση των όπλων για τον αγώνα της ηθικής.

Η σύγκρουση του ηθικού με το νόμιμο παραλύουν την ηρωίδα και την καθιστούν ανήμπορη να κάνει κάτι άλλο εκτός από την πορεία της προς το σκοτάδι.

2. Η διασκευή του αρχαίου δράματος στον κινηματογράφο.

Ο κινηματογράφος είναι κάτι καινούριο για την ανθρωπότητα, αφού έχει χρόνο ύπαρξης λίγο περισσότερο από έναν αιώνα. Η σύνδεση, λοιπόν, με την λογοτεχνία, αλλά και το θέατρο είναι αναπόφευκτη και άρρηκτη τουλάχιστον για τα πρώτα χρόνια. Η πορεία του αρχαίου δράματος προς τον κινηματογράφο δεν είναι ακόμα μεγάλη. Η απόπειρα μεταφοράς του αρχαίου δράματος στον κινηματογράφο είναι μια τολμηρή και γεμάτη προκλήσεις διαδικασία. Η ουσία του κλασσικού έργου πρέπει να διατηρηθεί και να προσαρμοστεί στα χαρακτηριστικά του κινηματογράφου. Τα δύο είδη θα πρέπει να είναι πλήρως κατανοητά και να έχει εξοικειωθεί ο δημιουργός στις φόρμες και ιδιαιτερότητες του κινηματογράφου.

Η μεταφορά του έργου του Σοφοκλή στον κινηματογράφο και πιο συγκεκριμένα το κείμενο δημιουργούν ένα έφορο έδαφος πειραματισμού και εναλλακτικής δημιουργίας στον σεναριογράφο και τον σκηνοθέτη. Μπορεί κανείς να μεταφέρει το έργο αυτούσιο, όπως στην περίπτωση του Τζαβέλλα, που σκοπός του ήταν μια κινηματογραφική αρχαία τραγωδία, ή να πειραματιστεί με μία διασκευή τοποθετημένη σε σύγχρονη εποχή επηρεασμένη από ένα γεγονός και μια κατάσταση που συμβαίνει αυτή τη στιγμή. Το κείμενο του Σοφοκλή, οι διάλογοι και η συγκρούσεις που το συνθέτουν είναι διαχρονικά και ζωντανά τόσους αιώνες μετά.

Ως προς την σωστή μεταφορά του αρχαίου δράματος στον κινηματογράφο τα θεωρητικά εργαλεία που πρέπει να ληφθούν υπόψιν αναφέρονται παρακάτω συνοπτικά:

Η μυθοποιία είναι ένα βασικό εργαλείο που δημιουργεί ένα γόνιμο έδαφος για να ευδοκιμήσει το αρχαίο δράμα στον κινηματογράφο. Ο Campbell (Campbell, 2001) ενισχύει τη χρήση του μύθου και του ήρωα. Η επανάληψη όσων δημιουργούν ρίγη συγκίνησης τόσους αιώνες τώρα, η ταύτιση με έναν εξορισμού ήρωα και η επανάληψη του μύθου με αλλαγές χωροχρονικές, όπου ταιριάζουν κάθε φορά, λειτουργούν θετικά ως προς την μεταφορά στη μεγάλη οθόνη. Η άδικη καταδίκη της Αντιγόνης, ο ανεκπλήρωτος έρωτας του Αίμωνα και της Αντιγόνης, η τιμωρία του Κρέοντα στο τέλος συνθέτουν λίγα από τα διαχρονικά θέματα που ολοκληρώνουν ένα δράμα.

Η ψυχολογική ανάλυση των χαρακτήρων, κάτι που θα απασχολήσει σ' αυτή την εργασία παραπάνω από τα άλλα εργαλεία, είναι βασικός παράγοντας κατανόησης της πλοκής. Οι συμβολισμοί και η ψυχοσύνθεση που ενυπάρχουν στην πλοκή είναι στοιχεία που θα ενισχύσουν την στιβαρότητα της κινηματογραφικής μεταφοράς. Η ενότητα αυτή θα αναλυθεί παρακάτω εκτενώς.

Η κατανόηση της έννοιας του κινηματογράφου και των μερών του, όπως η σκηνοθεσία, το μοντάζ, η μουσική, φωτογραφία. Οι Bordwell και Thomson (Bordwell, D., & Thompson, 2010), έχουν αναλύσει λεπτομερώς τις βασικές αρχές του κινηματογράφου, όπως αυτές πρέπει να μελετηθούν πριν από μια διασκευή. Όταν κάποιος κατανοήσει τη χρήση και τη λειτουργία όλων των παραπάνω θα μπορέσει να μεταφέρει με καλύτερο τρόπο μια αρχαία τραγωδία τον κινηματογράφο. Αυτό βέβαια έχει να κάνει και με τον στόχο κάθε σκηνοθέτη. Και οι διαφορές μπορούν να είναι τεράστιες. Δυο διασκευές του ίδιου δράματος μπορούν να συντελέσουν δύο εκ διαμέτρου αντίθετες ταινίες, από πολλές απόψεις.

Αντίστοιχα και η κατανόηση των θεατρικών βάσεων και ειδικά του αρχαίου δράματος θα βοηθήσουν στο να διατηρηθεί το αρχαίο δράμα και ο παλμός του όσο το δυνατόν πιο αναλλοίωτος. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος θα πρέπει να ανατρέξει κανείς και να μελετήσει την Ποιητική του Αριστοτέλη (Αριστοτέλης, 2016), την αρχή όλων. Στην περίπτωση του Τζαβέλλα, όπου το αρχαίο δράμα είχε άρρηκτες συνδέσεις με τη μεταφορά στον κινηματογράφο, η ανάλυση και βαθιά κατανόηση του αρχαίου θεάτρου ήταν αναπόσπαστο κομμάτι του έργου. Ενώ αντίθετα στην περίπτωση της Deraspe αυτό θα ήταν περιττό.

Η τέχνη του να διηγηθεί κανείς μια ιστορία στον κινηματογράφο, και μάλιστα μια χλιοειπωμένη ιστορία αρχαίου δράματος, είναι κάτι δύσκολο και απαιτητικό. Σίγουρα θα πρέπει να εντρυφήσει κανείς στο έργο του McKee (McKee, 1997). Σύμφωνα με την Hutcheon η διασκευή δεν είναι μια απλή μεταφορά του κειμένου από το ένα είδος στο άλλο, αλλά η διαμεσολάβηση ενός συστήματος σημείων από ένα άλλο (Hutcheon, 2013).

Στην συνέχεια θα αναλυθούν και θα σχολιαστούν οι δύο ταινίες, η κάθε μία ξεχωριστά, ως προς την δομή, τους στόχους και τις ερμηνείες. Οι ιδιαιτερότητες της μεταφοράς

του Γιώργου Τζαβέλλα και έπειτα της Sophie Deraspe. Κατά πόσο υπηρετούν το αρχαίο έργο και τι είδους μεταφορά ακολουθούν. Τέλος, θα γίνει συγκριτολογική

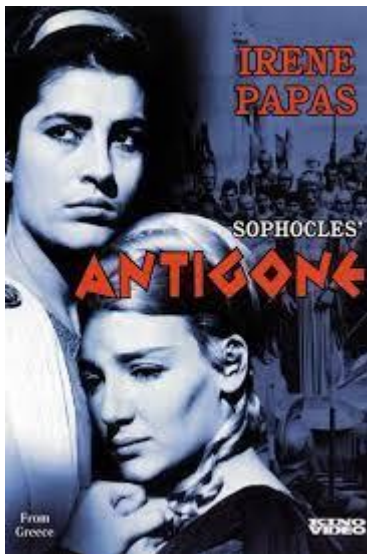
ανάλυση των δύο ταινιών. Οι ομοιότητες και οι διαφορές που μπορεί να εμφανίζουν, όπως επίσης και τα μοτίβα που ακολουθούν και οι στόχοι και τα ερωτήματα που θέτουν.

2.1 Η «Αντιγόνη» του Γιώργου Τζαβέλλα.

Η μεταφορά λογοτεχνικών έργων ή θεατρικών στον κινηματογράφο χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες σύμφωνα με τον Geoffrey Wagner (Geoffrey ,1975). Η μετάθεση/transposition, το σχόλιο/commentary και η αναλογία/analogy.

Η *Αντιγόνη* του Γιώργου Τζαβέλλα, 1961, είναι μία καθαρή μετάθεση με ελάχιστες διαφοροποιήσεις από το πρωτότυπο κείμενο του Σοφοκλή. Ο σκηνοθέτης έχοντας ως παιδικό όνειρο να ασχοληθεί με την αρχαία τραγωδία, αφού όταν ήταν μικρός είχε παρακολουθήσει τις Δελφικές Γιορτές το Άγγελου Σικελιανού, βρήκε τα χρήματα για το μεγάλο του εγχείρημα και γύρισε την Αντιγόνη. Στην ταινία πρωταγωνιστούν η Ειρήνη Παπά ως Αντιγόνη και ο Μάνος Κατράκης ως Κρέων όπως και πολλοί άλλοι ευδιάκριτοι ηθοποιοί. Η ταινία απέσπασε αρκετά βραβεία στο εξωτερικό, αλλά δεν έγινε αποδέκτης τόσο θετικής αντιμετώπισης στην Ελλάδα.

Ο Γιώργος Τζαβέλλας προσπάθησε να μεταφέρει την ατμόσφαιρα και την ιερότητα της αρχαίας τραγωδίας. Η ταινία γυρίστηκε ασπρόμαυρη και τα κοστούμια, τα σκηνικά έγιναν όλα με βάση την εποχή που διαδραματίζεται η ιστορία. Θα έλεγε κανείς ότι είναι μια θεατρική κινηματογραφική απόπειρα.

Τα flashback του φύλακα, οι χωροχρονικές εναλλαγές είναι στοιχεία που ταιριάζουν στον κινηματογράφο. Από την άλλη η λυρική του λόγου των ηθοποιών, το παίξιμο των ηθοποιών, ακόμα και η στάση του σώματος είναι βγαλμένα αυτούσια από την αρχαία τραγωδία και το αρχαίο κείμενο του Σοφοκλή. Σημαντικό είναι ότι το αρχαίο κείμενο έχει πειραχτεί ελάχιστα.

Η Ειρήνη Παπά ως Αντιγόνη δείχνει αρκετά μεγαλύτερη απ' ό τι ήταν η Αντιγόνη κι αυτό ίσως δίνει σε συνδυασμό με τις δραματικές ικανότητες της ηθοποιού μία βαρύτητα και μία στιβαρότητα στον ρόλο.

Η έξοδος του Κρέωντα που αποχωρεί στο τέλος αποκαρδιωμένος και παραδομένος σαν άλλος Οιδίποδας καταράσοντας τον εαυτό του σε αυτοεξορία είναι διαφορετική από το αρχαίο κείμενο όπου απομονώνεται στο παλάτι (Σοφοκλής, 1994., σ. 125). Το υπόλοιπο έργο ακολουθεί κατά γράμμα το αρχαίο δράμα ακόμα και ως προς το κείμενο.

2.2 Η «Αντιγόνη» της Sophie Deraspe.

Μια ταινία του 2019, η Αντιγόνη της Sophie Deraspe, μιας канаδής σκηνοθέτιδας, είναι η δεύτερη ταινία που θα αναλυθεί και θα σχολιαστεί παράλληλα με τα προαναφερθείσα στοιχεία σ' αυτή την εργασία. Η Deraspe εμπνεύστηκε την δημιουργία της ταινίας από ένα αληθινό περιστατικό που συνέβη στο Μόντρεαλ. Η αστυνομία δολοφόνησε έναν αλλοδαπό νέο άνθρωπο χωρίς αιτία και απέλασε τον αδερφό του. Το ερώτημα πώς θα αντιδρούσε η Αντιγόνη σε μία τέτοια συνθήκη ήταν το έναυσμα στο μυαλό της Deraspe για την δημιουργία της ταινίας.

Η Αντιγόνη της Deraspe κατατάσσεται στην κατηγορία σχόλιο, αφού η ιστορία έχει τοποθετηθεί στη σύγχρονη εποχή και η πλοκή αλλάζει κατά πολύ. Τα ονόματα των χαρακτήρων μένουν ίδια, η συνθήκη και η αίσθηση που αφήνει η σκηνοθέτιδα είναι πηγαία και αντικατοπτρίζει το αρχαίο κείμενο. Η Αντιγόνη εδώ παίρνει τη θέση του αδερφού της για να τον γλιτώσει από την φυλακή, αφού έχει προηγηθεί η άδικη δολοφονία του άλλου αδερφού της.

Αν κοιτάξει κανείς το βλέμμα της μιας Αντιγόνης (του Τζαβέλλα) και της άλλης (της Deraspe) θα διακρίνει την σπίθα και την φλόγα που διαπερνά ο Σοφοκλής μέσα από το αρχαίο κείμενο. Θα έλεγε κανείς ότι οι δύο μεταφορές είναι επιτυχείς, αφού η Αντιγόνη βρίσκεται αντιμέτωπη με το δίλλημα ηθική ή νομιμότητα. Κι αυτό διαφαίνεται και στις δύο ταινίες. Κι όπως αναφέρει η Ευαγγελία Θεμελή σε άρθρο της στο Documento(Σόφι

Ντερασπέ, 15/01/24), η αδικία αποτυπώνεται στο πρόσωπο της συγκλονιστικής Nahema Richi, που υποδύεται την Αντιγόνη.

2.3 Σύγκριση των δύο μεταφορών της Αντιγόνης του Σοφοκλή

Οι δύο μεταφορές της Αντιγόνης του Σοφοκλή στον κινηματογράφο είναι εκ διαμέτρου αντίθετες ως προς τα εξωτερικά χαρακτηριστικά, ενώ έχουν κάποιες ομοιότητες ως προς τα εσωτερικά χαρακτηριστικά. Τα εξωτερικά χαρακτηριστικά θα αναλυθούν σε αυτήν την ενότητα ενώ τα εσωτερικά χαρακτηριστικά θα ερευνηθούν σε επόμενη ενότητα υπό το πρίσμα της ψυχολογικής ανάλυσης.

Στην *Αντιγόνη* του Τζαβέλλα ο σκηνοθέτης όπως έχει προαναφερθεί μεταφέρει το έργο σχεδόν αυτούσιο. Η έμπνευση του σκηνοθέτη είναι κατά βάση το αρχαιοελληνικό πνεύμα και η αίσθηση του αρχαίου δράματος. Στόχος του ήταν να περάσει όλο αυτό στην κινηματογραφική οθόνη. Αντίθετα η έμπνευση της *Deraspe* δεν έχει καμία σχέση με το αρχαίο δράμα και τον Σοφοκλή. Η канаδική σκηνοθετιδα εδώ εμπνέεται από ένα ακραίο βίαιο περιστατικό της κοινωνίας που ζει και το φαινόμενο της αστυνομικής βίας τα τελευταία χρόνια στην Αμερική και τον Καναδά. Το εύρημα είναι ο συνδυασμός της αστυνομικής βίας με τον μύθο της Αντιγόνης.

Ως προς τα εξωτερικά χαρακτηριστικά η *Αντιγόνη* του Τζαβέλλα υπηρετεί το αρχαίο πνεύμα σε όλα. Τα κοστούμια, τα σκηνικά, επιλογή του ασπρόμαυρου μας μεταφέρει στην εποχή του Σοφοκλή. Η μουσική επίσης συνάδει με το όλο κλίμα. Οι ηθοποιοί έχουν την λυρικήτητα και την δορικήτητα του αρχαίου ελληνικού πνεύμα τους και στον λόγο τους, αλλά και στην στάση τους. Η φωτογραφία, ο φωτισμός εντείνουν ακόμα περισσότερο την αίσθηση του αρχαίου δράματος. Τα τεχνικά μέσα φυσικά είναι ανάλογα της εποχής, όπως και η ποιότητα της εικόνας και του ήχου. Σαν γενική αίσθηση η ελληνική ταινία έχει μια αργή ροή, χωρίς να κουράζει. Η αργή ροή καθρεπτίζει τον αρχαίο κόσμο και βάζει τον θεατή ακόμα περισσότερο μέσα στην εποχή.

Από την άλλη μεριά στην канаδική διασκευή της *Αντιγόνης* η τοποθέτηση είναι σύγχρονη. Τέσσερα αδέρφια με την γιαγιά τους που έχουν χάσει τους γονείς τους στην πατρίδα μεταναστεύουν στον Καναδά για ένα καλύτερο αύριο. Ο θεατής θα δει την ζωή μιας έφηβης στην σημερινή εποχή. Τα ρούχα και όλο το πλαίσιο της ταινίας είναι εναρμονισμένο με το τώρα. Η μουσική παίζει σημαντικό ρόλο. Ο ήχος του κινητού που παρεμβάλλει με το κύμα υποστήριξης των παιδιών για την Αντιγόνη και τα μέσα

κοινωνικής δικτύωσης θα μπορούσαν να παρομοιαστούν με τον χορό του αρχαίου δράματος. Χρώμα, μουσική, χορός, συσπείρωση, νιάτα είναι λέξεις που χαρακτηρίζουν αυτές τις μικρές παρεμβολές του «χορού» της Deraspe που έρχονται σε αντίθεση με την πιο σοβαρή και ψυχολογική ροή της υπόλοιπης ταινίας. Η μεταμόρφωση της Αντιγόνης για να μοιάζει στον φυλακισμένο αδερφό είναι μία αντιπαραβολή με τις προσπάθειες της Αντιγόνης να θάψει τον αδερφό της στο αρχαίο δράμα. Τα ονόματα των πρωταγωνιστών είναι ίδια με του αρχαίου δράματος. Υπάρχει ακόμα και ο μάντης Τειρεσίας με την μορφή της ψυχιάτρου που εμφανίζεται στο όνειρο της Αντιγόνης. Τα flashback στην ζωή πίσω στην πατρίδα με την δολοφονία των παιδιών ενισχύουν την δραματικότητα και ολοκληρώνουν το έργο.

Οι δύο ταινίες μπορεί να διαφέρουν κατά πολύ, αλλά το δραματικό θέμα είναι κοινό, κι αυτό είναι αντίσταση στον νόμο για χάρη του αίματος και του ηθικού άγραφου νόμου.

3. Η ψυχολογική προσέγγιση του χαρακτήρα της Αντιγόνης.

Σύμφωνα με την αναλυτική ψυχολογία του Carl Jung, η οποία διαφοροποιείται από την προσέγγιση του Freud, κάποιες από τις βασικές ιδέες διερεύνησης ενός χαρακτήρα είναι οι παρακάτω:

Τα αρχέτυπα και τα σύμβολα που είναι σε όλους τους ανθρώπους κοινά, τα οποία εμφανίζονται μέσω της θρησκείας, των ονείρων, των μύθων και των τεχνών. Ένα αρχέτυπο όπως η πατριαρχία και η δεδομένη ανδρική παρουσία στην εξουσία, στην συγκεκριμένη περίπτωση ο Κρέων, είναι δεδομένο. Ο συμβολισμός της ταφής στο έργο της Αντιγόνης είναι κάτι καθολικά αντιληπτό και δεδομένο. Ακόμα και υποσυνείδητα λειτουργούν αυτόματα και παρουσιάζονται ως εικόνες και σύμβολα μπροστά στον καθένα χωρίς να χρειάζεται περαιτέρω ανάλυση.

Τα αρχέτυπα αυτά που είναι κοινά για όλη την ανθρωπότητα, όπως η υποταγή στον νόμο και η αδιαπραγμάτευτη τήρηση αυτού αλλιώς υπάρχουν συνέπειες, είναι σύμφωνα με τον Jung κομμάτι του συλλογικού ασυνείδητου. Ο Jung χωρίζει την ψυχή στο ασυνείδητο, το προσωπικό ασυνείδητο και το συλλογικό ασυνείδητο.

Στη συνέχεια προχωρώντας από μέσα προς τα έξω, αν ληφθεί ως δεδομένο ότι η ψυχή ανήκει στα ενδότερα του εαυτού, κατά τον Jung οι άνθρωποι χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Τους εξωστρεφείς που δίνουν έμφαση στον εξωτερικό κόσμο και τους εσωστρεφείς που αντίστοιχα δίνουν έμφαση στον εσωτερικό κόσμο. Δυο τέτοιοι χαρακτήρες θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι δύο αδερφές του αρχαίου έργου. Με την πρώτη ματιά θα κατέτασσε κανείς την Αντιγόνη στους εξωστρεφείς χαρακτήρες, αλλά εκείνη είναι που ασχολείται με τον εσωτερικό κόσμο με κάθε κόστος, ενώ η Ισμήνη ενδιαφέρεται για την γνώμη των άλλων και για την υπακοή στο νόμο.

Η ανάλυση των χαρακτήρων έγκειται στην παρατήρηση της πορείας τους στην ταινία και όσο μεγαλύτερο ρόλο παίζει ο χαρακτήρας στην πλοκή τόσο μεγαλύτερη πορεία έχει. Παρατήρηση της προσωπικότητας, των κινήτρων, των σχέσεων, της αντιμετώπισης των αρχέτυπων. Το βασικό ερώτημα και πόσο επηρεάζει τον κάθε χαρακτήρα και πώς ο χαρακτήρας ενεργεί με βάση αυτό οδηγούν σε ένα συμπέρασμα. Το συμπέρασμα αυτό διαμορφώνει μια καθαρή εικόνα για τον κάθε χαρακτήρα.

Ένας καλογραμμένος χαρακτήρας έχει πολλές πτυχές, πολύπλοκο εσωτερικό κόσμο και εσωτερικά και εξωτερικά κίνητρα. Όλα αυτά διαμορφώνουν τον χαρακτήρα ο οποίος αλληλοεπιδρά με τους υπόλοιπους χαρακτήρες της ταινίας και με την πλοκή.

Για την καλύτερη κατανόηση του χαρακτήρα μιας ταινίας θα πρέπει να ληφθούν υπόψιν και εξωτερικοί παράγοντες, όπως ο φωτισμός και η φωτογραφία. Το πώς φωτίζεται ένας χαρακτήρας ή που τοποθετείται συμβάλουν στην σκιαγράφιση του. Στην Αντιγόνη του Τζαβέλλα στην αρχή της ταινία όταν η Αντιγόνη φανερώνει στην Ισμήνη το σχέδιο της ο σκηνοθέτης παίζει με το φως και το σκοτάδι. Το φως της ζωής και το σκοτάδι του θανάτου. Οι σκιές κρύβουν και φανερώνουν τα πρόσωπα τους όπως ο θάνατος και η ζωή έρχεται και φεύγει τόσο απλά. Οι αδερφοί τους είναι νεκροί και εκείνες ζωντανές αλλά οι συνθήκες και οι συγκυρίες τις έχουν φέρει σε μία κατάσταση μεταξύ νεκρών και ζωντανών. Η ολιστικότητα της εξέλιξης ενός χαρακτήρα σε μία ταινία είναι εξαιρετικά βοηθητική για την κατανόηση του ψυχισμού του.

Η συγγένεια των χαρακτήρων και το πώς διαχειρίζονται αυτές τις σχέσεις επίσης είναι κάτι που αντικατοπτρίζει τον ψυχισμό τους. Η Judith Butler στην *Διεκδίκηση της Αντιγόνης* αναφέρεται εκτενέστατα στο θέμα συγγένεια στο έργο της Αντιγόνης και κατά πόσο αυτό επηρεάζει την οπτική της Αντιγόνης, αλλά και των άλλων χαρακτήρων. Η Deraspe εστιάζει στην συγγένεια και στην θυσία της Αντιγόνης για την οικογένεια. Η κατάρα της συγγένειας που κληρονομείται από τον Οιδίποδα στα παιδιά του είναι ίδια με την κακή μοίρα της οικογένειας στην Deraspe, αφού οι γονείς έχουν δολοφονηθεί στην χώρα τους.

Η ψυχολογική ανάλυση του χαρακτήρα της Αντιγόνης με δεδομένες τις τρεις εκδοχές (το αρχαίο κείμενο, την εκδοχή του Τζαβέλλα και της Deraspe) είναι μία πρόκληση. Η εργασία αυτή θα εστιάζει στην ανάλυση της Αντιγόνης από ψυχολογικής άποψης και σε αντιδιαστολή των δύο ταινιών.

Ο George Steiner στις *Αντιγόνες* (Steiner, 2001, σ. 18). του αναφέρει χωρίς μεγάλη ανάλυση το μεγάλο ερώτημα, τι θα γινόταν αν η ψυχανάλυση που ο Φρόιντ έχτισε γύρω από τον μύθο του Οιδίποδα είχε ως σημείο εκκίνησης την Αντιγόνη. Το οιδιπόδειο σύμπλεγμα σίγουρα

έχει βασιστεί σε μια δραματική πλοκή, αλλά και η πορεία της Αντιγόνης στο έργο του Σοφοκλή είναι απόρροια του ίδιο συμπλέγματος; Τι θα γινόταν αν το «σύμπλεγμα της Αντιγόνης» είχε άλλη βαρύτητα. Η Butler αναφέρει την θεώρηση της Cecilia Sjöholm για το «σύμπλεγμα της Αντιγόνης» «που δεν αναφέρεται σε ένα μοντέλο ψυχαναλυτικής πρακτικής και ερμηνείας κατ' αναλογία του «οιδιπόδειου συμπλέγματος», αλλά σε ένα «σύμπλεγμα» ερωτημάτων και διερευνήσεων.» (Butler, 2014, σ.ΧΧΙV). Κι όλα κάπως συμπληρώνονται στην ταινία της Deraspe με την παρουσία της γυναίκας ψυχαναλύτριας σε παραλληλισμό με τον μάντη Τειρεσία που εμφανίζεται στο όνειρο της Αντιγόνης και της προμηνύει το μέλλον.

Στην «Εισαγωγή στην ανάγνωση του Λακάν» ο Dor Joel εκθέτει με ακρίβεια το έργο του Λακάν και κάνει σαφείς τις θεμελιακές αρχές του έργου του. Ο Λακάν περιγράφει τις αφηγήσεις ως παραμύθια του εγώ και μέσα από αυτά τα παραμύθια ο χαρακτήρας πλάθει ένα μύθο γύρω από το εγώ του, για τον ίδιο του τον εαυτό. Η Αντιγόνη πλάθει ένα μύθο γύρω από τον εαυτό της βάζοντας τον απέναντι από τον Κρέοντα και τον νόμο που αντιπροσωπεύει. Ο μύθος της Αντιγόνης πλάθεται από τον Αίμωνα που δημιουργεί αυτό το κίνημα υπέρ της.

Ένα εγώ χτίζει ο Σοφοκλής γύρω από την Αντιγόνη, γύρω από το μύθο της. Η ίδια με τις πράξεις της σε όλο το έργο διαγράφει μία πορεία που θα την οδηγήσει στον θάνατο. Το αρχέτυπο του άντρα ανώτερου της γυναίκας που διατάζει έναν νόμο και όλοι πρέπει να υπακούσουν είναι το έναυσμα για την Αντιγόνη να αντιδράσει. Θέλει να θάψει τον άταφο αδερφό της, το λέει πρώτα στην αδερφή της και περιμένει από εκείνη να την επικροτήσει και να την βοηθήσει. Όταν η απάντηση της Ισμήνης είναι αντίθετη εκείνη αντιδρά. Αντιδρά στο σύμβολο του νόμου τον Κρέοντα και του λέει πως οι νεκροί ανήκουν στους Θεούς και είναι ύβρεις να μην τους τιμούμε όπως εκείνοι θέλουν. Αντιδρά ακόμα και στον εν ζωή τάφο που της επιβάλλει ο Κρέοντας και αυτοκτονεί. Αυτή της η πράξη επιφέρει δραματικές εξελίξεις ακόμα και μετά το θάνατο της. Όλη της η πορεία χαρακτηρίζεται από μια αντίδραση σε μία δράση.

Η Αντιγόνη κατά την Butler οδεύει προς τον θάνατο ζωντανή-νεκρή υπό την κατάρα του πατέρα της. Δεν θα ζήσει όλα όσα ονειρευόταν σαν νέα κοπέλα. «Η μοίρα της είναι

να μην έχει ζωή να ζήσει, να καταδικαστεί σε θάνατο πριν από κάθε δυνατότητα ζωής.»
(Butler, 2014, σ.23)

Η Αντιγόνη είναι ζωντανή νεκρή από τη στιγμή που κάνει την επιλογή να θάψει τον αδερφό της. Είναι μια συνειδητή επιλογή που με την πρώτη ματιά χαρακτηρίζεται από ανιδιοτέλεια και υπέρμετρη αδελφική αγάπη. Μήπως η επιλογή της είναι ο θάνατος;

Η Butler αντιπαραθέτει τις απόψεις των δύο μεγάλων φιλοσόφων, Λακάν και Χέγκελ, περί θανάτου. Ο Χέγκελ υποστηρίζει ότι όλη η πλοκή και το τέλος οδηγούν στην συμφιλίωση των δύο αρχών, ενώ ο Λακάν επιμένει ότι « δεν είναι απλώς η υπεράσπιση των ιερών δικαίων των νεκρών και της οικογένειας, αλλά πρόκειται όντως για την τροχιά του πάθους που στροβιλίζεται προς την καταστροφή.» (Butler, 2014, σ.46)

Ο Οιδίποδας μόλις έμαθε την τραγική εξέλιξη της ζωής του προχώρησε σε αυτοκαταστροφικές πράξεις και καταράστηκε τους δυο γιούς του. Η κατάρα μπορεί να μην προοριζόταν για την Αντιγόνη, αλλά μήπως επηρεάστηκε κι αυτή; Η κληρονομικότητα είναι κάτι που επίσης πρέπει ληφθεί υπόψιν. Η ανιδιοτέλεια της πράξης της αρχίζει να άρετε και να παίρνει τη θέση της η μοιρολατρία και η αυτοκαταστροφικότητα. Μία αντίδραση σε κάθε δράση, όπου η Αντιγόνη γίνεται ανδροπρεπής (Butler, 2014, σ. 10-11) όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η Butler και δρα αψηφώντας το νόμο παίρνοντας και η ίδια το λόγο του νόμου.

3.1 Οι Αντιγόνες των δύο σκηνοθετών.

Στην ενότητα αυτή θα αναλυθούν οι δύο ταινίες όπως έχει γίνει και τμηματικά σε προηγούμενες ενότητες και με περισσότερη διείσδυση στο περιεχόμενο. Ο Τζαβέλλας στην Αντιγόνη του δίνει έμφαση στην σύγκρουση του νόμου με μία νεαρή γυναίκα που παλεύει για το ηθικό της χρέος. Είναι η Αντιγόνη ικανή να καταρρίψει μια πατριαρχία χρόνων και να επιβληθεί του θείου της; Και ναι και όχι. Ο Μάνος Κατράκης ως Κρέων δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητος γι' αυτό και η βαρύτητα του ρόλου έρχεται και εξισώνεται με αυτόν της Αντιγόνης. Ο Τζαβέλλας δημιούργησε μια ξεκάθαρη σύγκρουση μεταξύ αυτών των δύο άκρων που στο τέλος κατευθύνονται προς την ίδια μοίρα τον θάνατο, είτε αυτός είναι κυριολεκτικός είτε ψυχικός. Να σημειωθεί εδώ ότι ο Steiner υποστηρίζει πως η σύγκρουση συνείδησης και κράτους και απεριόριστη πληρότητα και βαθύτητα αυτής στο έργο του Σοφοκλή είναι που την καθιστούν διαχρονική και αξεπέραστη (Steiner, 2001, σ. 383).

Ο θάνατος ως αρχέτυπο και σύμβολο παίζει έναν από τους σημαντικότερους ρόλους στην πλοκή του αρχαίου δράματος κι αυτό έχει επιτευχθεί κι από τους δύο σκηνοθέτες. Στην ελληνική ταινία ο Τζαβέλλας οδηγεί την Αντιγόνη σε έναν θάνατο με συνειδητοποίηση τόσο ισχυρή που έχει και κοινό. Η Butler αναφέρει την πορεία της Αντιγόνης προς τον τάφο της ως μια παραδοχή του εγκλήματος της ίση με αυτή του θανάτου της που είναι και το νυφικό της κρεβάτι (Butler, 2014, σ.34). Η Deraspe από την άλλη εξορίζει την Αντιγόνη της σε έναν θάνατο ψυχικό τον οποίο επιλέγει η ίδια. Ο θάνατος και η πορεία της Αντιγόνης προς αυτόν, το μοιρολόι της λίγο πριν μπει στον εν ζωή τάφο της αντικατοπτρίζουν την το αδιέξοδο της ανομίας και της άδικης σύγκρουσης νόμου με ηθική.

Οι αυτοκαταστροφικές τάσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω είναι περισσότερο ευδιάκριτες στην Αντιγόνη της Deraspe. Ένα μικρό κορίτσι που βρίσκεται σε αδιέξοδο αποφασίζει να κόψει τα μαλλιά της (μνεία στον αρχαίο κόσμο που τα μαλλιά κόβονταν ή ξεριζώνονταν κατά τον θρήνο και το πένθος) και να μπει στη φυλακή για να σώσει τον αδερφό της. Ο αδερφός της δεν σέβεται καθόλου την θυσία της Αντιγόνης και αντί να φύγει μακριά καταφέρνει να συλληφθεί και πάλι από την αστυνομία. Η Αντιγόνη εθελουφλεί μπροστά στην ανομία και το περιθωριακό περιβάλλον με το οποίο συναναστρέφονται τα αδέρφια της και πάει προς το «θάνατο» ηθελημένα.

Η Αντιγόνη του Τζαβέλλα όπως και η Αντιγόνη του Σοφοκλή πηγαίνουν στον τάφο τους αγνές ανέγγιχτες και παρομοιάζουν τον τάφο αυτό με το νυφικό κρεβάτι. Μάλιστα η Ειρήνη Παπά στην συγκεκριμένη σκηνή, δείχνει με τον δραματουργικό και γνήσιο τρόπο παιξίματός της την μοναδική αδύναμη στιγμή της κατά τα άλλα αποφασισμένης και χωρίς φόβο Αντιγόνης. Ο Steiner λέει χαρακτηριστικά ότι «η πορεία της Αντιγόνης προς τον θάνατο αποτελεί σχεδόν έργο μέσα στο έργο.» (Steiner, 2001, σ. 427) Αντίθετα η Deraspe μας δείχνει στο τέλος μια Αντιγόνη που ρουφά την τελευταία της ευκαιρία, πριν τον «θάνατο», για ζωή. Μάλιστα η σκηνή όπου οι δύο νέοι, η Αντιγόνη και ο Αίμωνας ολοκληρώνουν είναι από τις πιο εμπνευσμένες της ταινίας. Σαν άλλη Εύα και άλλος Αδάμ απολαμβάνουν τις τελευταίες στιγμές στον παράδεισο πριν την εξορία.

Τέλος, το κλείσιμο του έργου της Deraspe δίνει μια υπερφυσική χροιά, αφού βλέπουμε με την βοήθεια του μοντάζ την άφιξη της μικρής Αντιγόνης σε μία ξένη χώρα και την εξορία της έφηβης Αντιγόνης πίσω στην Αλγερία. Οι δύο Αντιγόνες ανταλλάσσουν βλέμματα και αναγνωρίζουν η μία στην άλλη τα ίδια συναισθήματα. Η αδικία φαίνεται στα μάτια και των δύο. Η μικρή Αντιγόνη έχει ένα αναπάντητο γιατί αποτυπωμένο στο πρόσωπο της. Η έφηβη Αντιγόνη με την θέληση της εξορίζεται σαν να διέπραξε και η ίδια κάποιο έγκλημα. Ένας κύκλος κλείνει.

3.2 Η Αντιγόνη του σήμερα.

Η διαχρονικότητα και η αξία του έργου αυτού έχει αποδείξει την ανθεκτικότητά της πλήρως. Έχουν γραφτεί και έχουν ειπωθεί και αναλυθεί αμέτρητα πράγματα για την Αντιγόνη. Το απόσταγμα αυτών όλων και της ίδιας της Αντιγόνης που συναντάμε σε πολλά έργα, ταινίες αλλά και στην απλή καθημερινή ζωή είναι όλα αποτυπωμένα στο βλέμμα της Αντιγόνης της Sophie Derapse.

Η κοινωνία στην σημερινή εποχή είναι διάφανη και με πολλές πτυχές, ωμή και τραχιά και αν κοιτάξει κανείς γύρω του θα δει όλα αυτές τις Αντιγόνες που παλεύουν να βγουν ζωντανές από την μάχη με τον νόμο, την εξουσία, την δύναμη που καταπατά την ηθική τους.

B. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Σενάριο ταινίας μικρού μήκους

Το σενάριο μικρού μήκους της εργασίας αυτής καλείται να ολοκληρώσει το ερευνητικό κομμάτι και να απαντήσει στα ερωτήματα που τέθηκαν. Στο ερευνητικό-θεωρητικό μέρος αυτής της εργασίας εξετάστηκε η ψυχοσύνθεση του χαρακτήρα της Αντιγόνης σε πολλές εκδοχές της. Στο πρωτότυπο έργο του Σοφοκλή, αλλά και στις δυο ταινίες του Τζαβέλλα και της Deraspe. Η ψυχοσύνθεση της Αντιγόνης έχει πολλά επίπεδα και είναι πολυσύνθετος χαρακτήρας κι αυτό τεκμηριώνεται μέσω των θεωρητικών εργαλείων ανάλυσης χαρακτήρα που χρησιμοποιήθηκαν. Η εστίαση έγινε στο κατά πόσο οι πράξεις της ήταν ανιδιοτελείς και κατά πόσο οι πράξεις της την οδήγησαν στο θάνατο. Ή οι αυτοκαταστροφικές της τάσεις, χωρίς να ξεχνάμε το οικογενειακό της υπόβαθρο, και ο ίδιος της ο χαρακτήρας την οδήγησαν στο θάνατο που εκείνη τελικά αποφάσισε. Μήπως τα πράγματα την οδήγησαν σε μία κατάσταση, αλλά η μοιρολατρική χροιά του χαρακτήρα της της έδωσε την κατάληξη που είχε;

Αυτό το ερώτημα απαντάται και επιβεβαιώνεται στο δημιουργικό μέρος. Ακόμα και όταν βρίσκεται κανείς σε μια πολύ δυσάρεστη κατάσταση, λόγω συνθηκών, υπάρχουν θετικά στοιχεία από τα οποία μπορεί να πιαστεί και να συνεχίσει να ζει. Δεν είναι εφικτό φυσικά αυτό από όλους. Στο δημιουργικό κομμάτι η πορεία και η κατάληξη αυτής της Αντιγόνης, επιβεβαιώνουν ότι για κάποιους ανθρώπους το ποτήρι θα είναι πάντα μισοάδειο.

Η δυσκολία του δημιουργικού μέρους συγκεντρώνεται όλη στο τέλος της ταινίας μικρού μήκους. Το τραγικό τέλος ήταν μονόδρομος για δύο λόγους. Αρχικά, γιατί και στις δύο ταινίες, αλλά και στο αρχαίο δράμα που αναλύθηκαν παραπάνω το τέλος είναι τραγικό και άσχημο για την πρωταγωνίστρια. Έτσι ακολουθήθηκε η ίδια κατάληξη γιατί αποτελεί στοιχείο ολοκλήρωσης της ψυχοσύνθεσης του χαρακτήρα. Και τέλος γιατί η σύγκρουση μεταξύ ηθικής και νόμου είναι ένα αιώνιο και διαχρονικό θέμα που δεν έχει τέλος. Η έκβαση της ιστορίας ήταν αυτό που δημιούργησε δυσκολίες, γιατί έπρεπε να δοθεί ένα τέλος που να υπηρετεί τον χαρακτήρα της ηρωίδας (εσωστρεφής, πεισματάρης, μοιρολατρική κτλ.).

2. Χαρακτήρες

Αντιγόνη

Νικόλας

Μαίρη

Κλειώ

Κατερίνα

Αντώνης

Γραμματέας Αντώνη

2.1 Κύριοι Χαρακτήρες

Αντιγόνη: Η Αντιγόνη είναι μια ομοφυλόφιλη γυναίκα, 35 ετών, όπου μαζί με την σύντροφό της μεγαλώνουν τον τετράχρονο γιο τους. Είναι κλειστός χαρακτήρας, λιγομίλητη, πεισματάρα. Όταν θα πει κάτι θα είναι πάντα αυτό και τίποτα περισσότερο και δεν δίνει δεύτερη ευκαιρία σε κανέναν.

Νικόλας: Ο Νικόλας είναι ένα τετράχρονο αγοράκι. Αθώο, γλυκό όπως κάθε παιδί της ηλικίας του με αναπτυγμένη την ενσυναίσθηση.

2.2 Δευτερεύοντες χαρακτήρες

Μαίρη: Η Μαίρη είναι η μητέρα της Μαριάννας. Είναι μεγαλωμένη σε πλούσια οικογένεια με ευγένεια και μόρφωση. Είναι μια καλοπροαίρετη γυναίκα που θέλει να προσφέρει στον συνάνθρωπο. Η ψυχραιμία είναι ένα από τα μεγαλύτερα προτερήματά της.

Μαριάννα: Η Μαριάννα είναι η βιολογική μητέρα του Νικόλα και η μεγάλη αγάπη της Αντιγόνης.

Κλειώ: Η Κλειώ είναι η αδερφή της Μαριάννας. Είναι 22 χρονών, αυθόρμητη, εξωστρεφής, έτοιμη να ζήσει ότι της έρθει στη ζωή.

Κατερίνα: Η Κατερίνα είναι δικηγόρος και φίλη της Μαριάννας. Είναι δυναμική και δεν μασάει τα λόγια της.

Αντώνης: Ο Αντώνης είναι ο πατέρας της Μαριάννας, βουλευτής. Είναι αυτοδημιούργητος, αλλά βοηθήθηκε πολύ από την οικογένεια της Μαίρης. Είναι άνθρωπος που υπολογίζει καλά τις κινήσεις του. Βάζει την πολιτική του καριέρας πάνω απ' όλα.

3. Συνοπτική πλοκή

Η Αντιγόνη είναι μια νέα γυναίκα, ομοφυλόφιλη. Με την σύντροφό της, Μαριάννα, μεγαλώνουν τον τετράχρονο γιο τους, Νικόλα. Ο Νικόλας είναι βιολογικό παιδί της Μαριάννας. Ξεκινώντας η ταινία βρίσκει την Αντιγόνη να αντιμετωπίζει μια πολύ δύσκολη κατάσταση, όπου η Μαριάννα μετά από ένα σοβαρό ατύχημα σκοτώνεται. Η Αντιγόνη μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα χάνει την σύντροφο της, αλλά και το παιδί της. Ο Νικόλας ζει με τους γονείς της Μαριάννας, αφού για τον νόμο η Αντιγόνη είναι μια άγνωστη και δεν έχει καμία σχέση με το παιδί. Η Αντιγόνη περιμένει να αλλάξει η νομοθεσία και να μπορέσει να πάρει πίσω το παιδί της. Ο Αντώνης, ο πεθερός της ενώ μπορεί να επηρεάσει άμεσα και να ψηφίσει το νομοσχέδιο στη Βουλή δεν είναι διατεθειμένος να το κάνει, διστάζει, δειλιάζει. Η ταινία τελειώνει με την Αντιγόνη σε μία αυτοκαταστροφική σκηνή, όπου το φως και το σκοτάδι παίζουν σημαντικό ρόλο στη ζωή της. Το φως είναι η ελπίδα, το παιδί της και το σκοτάδι είναι ο ίδιος της ο εαυτός, ο θάνατος, η αδικία. Επιλέγει το σκοτάδι, όπως και η Αντιγόνη του Σοφοκλή και πνίγεται σε αυτό. Το απαισιόδοξο τέλος αντικατοπτρίζει την αναπηρία της νομοθεσίας επί του θέματος.

4. Σενάριο

ΣΚΗΝΗ 1-ΕΣ. ΣΠΙΤΙ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ-ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ-ΝΥΧΤΑ

(V.O.)

Μια γυναικεία φωνή διαβάζει ψιλοψιθυριστά το παραμύθι, "Το αγόρι, ο τυφλοπόντικας, η αλεπού και το άλογο" και στο βάθος ακούγεται μια μελωδία, ένα απαλό νανούρισμα.

Ένας στενός διάδρομος εισόδου. Δεξιά υπάρχει μια κρεμάστρα με μπουφάν κι από κάτω ένα παγκάκι με παιδικά και γυναικεία παπούτσια. Αριστερά στον τοίχο ακουμπισμένο είναι ένα ποδήλατο ενηλίκων. Στο βάθος υπάρχει μια πόρτα κλειστή. Αριστερά δυο πόρτες μια κλειστή, μια ανοιχτή. Δεξιά υπάρχει ένα μεγάλο άνοιγμα όπου οδηγεί στο σαλόνι. Το σαλόνι είναι μοντέρνο, με έπιπλα στο σκούρο ξύλο και έναν μεγάλο γωνιακό καναπέ σε γκρι χρώμα. Στο τραπεζάκι του σαλονιού υπάρχουν πάνω χαρτιά με παιδικές ζωγραφιές και μαρκαδόρους. Στο βάθος μια διπλή μεγάλη μπαλκονόπορτα. Και αριστερά της μια μεγάλη βιβλιοθήκη γεμάτη βιβλία που φτάνει μέχρι το ταβάνι. Απέναντι ακριβώς μια πόρτα. Είναι ένα παιδικό δωμάτιο, ο ένας τοίχος καλύπτεται με ταπετσαρία από δεινόσαυρους, υπάρχουν παιχνίδια στο πάτωμα και σε ράφια, μια μικρή βιβλιοθήκη γεμάτη παιδικά βιβλία. Το κρεβάτι πιάνει το μεγαλύτερο χώρο του δωματίου και έχει σχήμα σπιτιού. Εκεί κάτω από τα σκεπάσματα είναι η ΑΝΤΙΓΟΝΗ και ο ΝΙΚΟΛΑΣ. Φοράνε πιτζάμες. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ είναι 35 ετών, μελαχρινή με πολύ έντονα σγουρά μαλλιά. Καθαρό πρόσωπο, μικροκαμωμένη. Ο ΝΙΚΟΛΑΣ είναι ένα τετράχρονο, χαριτωμένο αγόρι με πυρόξανθα μαλλιά και φακίδες. Η αφήγηση του παραμυθιού συνεχίζεται.

ΝΙΚΟΛΑΣ

Μαμά, πότε θα έρθει η μαμά;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Σε λίγο αγάπη μου.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ συνεχίζει να διαβάζει και το παιδί σιγά σιγά κλείνει τα μάτια. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ τον βλέπει και σταματά το παραμύθι.

ΝΙΚΟΛΑΣ

Μαμααά

Ο ΝΙΚΟΛΑΣ παραπονιέται με κλειστά μάτια. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ χαμογελά και συνεχίζει το διάβασμα. Επικρατεί απόλυτη ησυχία, όπως πάντα πριν από μια καταιγίδα. Το μόνο που ακούγεται είναι η σχεδόν ψιθυριστή φωνή της ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ και το απαλό νανούρισμα. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ τελειώνει την σελίδα και σταματά.

ΣΚΗΝΗ 2-ΕΣ. ΣΠΙΤΙ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ-ΝΥΧΤΑ

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ βρίσκεται στην κουζίνα του σπιτιού και πλένει πιάτα. Η κουζίνα είναι στενόμακρη. Πίσω της και κολλημένο στον τοίχο είναι το τραπέζι, όπου πάνω βρίσκεται το κινητό της. Το κινητό δονείται και η οθόνη γράφει Μαίρη. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ συνεχίζει να πλένει πιάτα. Ακούγεται η βρύση πιο δυνατά και η δόνηση του κινητού λιγότερο. Το κινητό αφού χτυπά για μερικά δευτερόλεπτα ακόμα σταματά. Μετά από λίγο χτυπά το σταθερό. Τότε η ΑΝΤΙΓΟΝΗ γυρίζει το βλέμμα της απότομα προς την πόρτα της κουζίνας και με γρήγορες κινήσεις κλείνει τη βρύση, σκουπίζει τα χέρια της. Αφήνει την πετσέτα στον πάγκο, αλλά αυτή γλιστρά και πέφτει στο πάτωμα. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ βρίσκεται στο σαλόνι και πιάνει αμέσως το ασύρματο τηλέφωνο.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ναι. Έλα, ΜΑΙΡΗ. Τι; Δεν καταλαβαίνω.
Ηρέμησε. Η ΜΑΡΙΑΝΝΑ; Τι έπαθε;

(Voice Fade out)

Ακούγεται ένας ήχος σαν σφύριγμα σιγανά που όλο και δυναμώνει.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ στο ένα χέρι έχει το τηλέφωνο στο αυτί, με το άλλο πιάνεται από τον τοίχο έτοιμη να πέσει. Βάζει το ελεύθερο χέρι μέσα στα σγουρά μαλλιά της.

(ΟΘΟΝΗ FADE OUT)

(ΗΧΟΣ FADE OUT)

ΣΕ ΜΑΥΡΟ ΓΡΑΦΕΙ ΕΞΙ ΜΗΝΕΣ ΜΕΤΑ

ΣΚΗΝΗ3-ΕΞ. ΔΡΟΜΟΣ-ΣΟΥΡΟΥΠΟ

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ περπατάει στο δρόμο, έχει τα χέρια στις τσέπες. Φοράει ένα τζιν πολύ φαρδύ, ένα T-shirt και μια ζακέτα. Στην πλάτη της έχει μια backpack. Είναι εμφανώς αδυνατισμένη, τα μαλλιά της μπλεγμένα σε έναν ατημέλητο κότσο. Το πρόσωπο της είναι αλλαγμένο, φαίνεται κουρασμένη και ταλαιπωρημένη. Το βήμα της είναι σταθερό και το βλέμμα της κενό. Ακούγονται πουλιά να κελαηδούν, και πολύ αραιά περνά και κανένα αυτοκίνητο. Περπατά στο πεζοδρόμιο ενός καλοφτιαγμένου δρόμου, με δέντρα και

μονοκατοικίες που οι περιφράξεις τους είναι τόσο ψηλές που δεν μπορείς να δεις μέσα.

ΣΚΗΝΗ 4-ΕΣ. ΣΠΙΤΙ ΓΟΝΙΩΝ ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ-ΣΟΥΡΟΥΠΟ

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ κάθεται σε ένα τεράστιο σαλόνι, όπου όλα είναι καθαρά και τακτοποιημένα, διακοσμημένα στην εντέλεια. Περιτριγυρίζεται από παράθυρα και το λιγοστό φως της ημέρας που μπαίνει από αυτά είναι το μόνο που υπάρχει στον χώρο. Απέναντι της σε μια πολυθρόνα κάθεται η ΜΑΙΡΗ, η μαμά της ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ. Η ΜΑΙΡΗ είναι μια 60χρονη γυναίκα, ψηλή, αδύνατη, με κοντό βαμμένο ξανθό, καρέ μαλλί και καστανά μεγάλα μάτια. Φοράει γκρι μαύρη μπλούζα και παντελόνι. Επικρατεί ησυχία. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ παίζει με το φερμουάρ της ζακέτας της. Η ΜΑΙΡΗ κοιτάζει την ΑΝΤΙΓΟΝΗ με ανησυχία.

ΜΑΙΡΗ

Πώς είσαι;

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ σηκώνει τους ώμους της χωρίς να σηκώσει το βλέμμα.

ΜΑΙΡΗ

Χρειάζεσαι κάτι από μας;

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ κουνάει το κεφάλι της πέρα δώθε χωρίς να την κοιτάξει.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ;

ΜΑΙΡΗ

Δεν γύρισε ακόμα.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Έχει κανένα νέο;

Η ΜΑΙΡΗ κοιτάζει τα μπλεγμένα χέρια της.

ΜΑΙΡΗ

Όχι, τίποτα.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ την κοιτάζει για μια στιγμή και μετά παίρνει το βλέμμα της προς το παράθυρο.

Η ΜΑΙΡΗ ανοίγει το στόμα να πει κάτι, αλλά σταματάει. Αμέσως μετά ανοίγει η εξώπορτα και μπαίνουν μέσα ο ΝΙΚΟΛΑΣ και μια κοπέλα, η ΚΛΕΙΩ. Η ΚΛΕΙΩ είναι 22, αδύνατη, με πυρόξανθα, ίσια μαλλιά και πολλές φακίδες. Με καστανά μεγάλα μάτια. Η ΚΛΕΙΩ είναι η αδερφή της ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ. Αν πάγωνε κανείς την εικόνα και έβλεπε την ΚΛΕΙΩ και τον ΝΙΚΟΛΑ δίπλα δίπλα θα μπορούσε να τους περάσει και για μαμά με γιο. Ο ΝΙΚΟΛΑΣ με το που μπαίνει μέσα και βλέπει την ΑΝΤΙΓΟΝΗ φωνάζει μαμά και τρέχει στην

αγκαλιά της. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ μόλις τον βλέπει φωτίζει το πρόσωπο της και τον σφίγγει στην αγκαλιά της. Κλείνει τα μάτια.

ΚΛΕΙΩ

Ανάψτε κανένα φως, τι κάθεστε στα σκοτάδια.

Η ΜΑΙΡΗ σηκώνεται και ανάβει το φως.

ΜΑΙΡΗ

Με την κουβέντα ξεχαστήκαμε.

Η ΜΑΙΡΗ κοιτάζει την ΑΝΤΙΓΟΝΗ και τον ΝΙΚΟΛΑ και χαμογελά. Η ΚΛΕΙΩ κάθεται στο μπράτσο του καναπέ.

ΚΛΕΙΩ

Τι λέει sis;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Καλά. Εσύ;

ΚΛΕΙΩ

Να εδώ ο γιος σου με ξεπαράδιασε.
Έκανε όλα τα αυτοκινητάκια από δύο φορές.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Λέει αλήθεια η θεία;
Τώρα θα σε φάω.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ γαργαλάει απότομα τον ΝΙΚΟΛΑ και εκείνος ξεκαρδίζεται στα γέλια. Τον αφήνει κι εκείνος της πιάνει το χέρι.

ΝΙΚΟΛΑΣ

Μαμά, θα μείνεις απόψε;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Δεν γίνεται αγάπη μου.

ΝΙΚΟΛΑΣ

Έλα, σε παρακαλώ..

ΜΑΙΡΗ

ΝΙΚΟΛΑ μου θα το κανονίσουμε μια άλλη φορά,
η μαμά έχει δουλειά σήμερα.
Άντε, πήγαινε να πλυθείς, να βάλεις πιτζάμες
και θα έρθει και η μαμά να σου διαβάσει παραμύθι.

ΝΙΚΟΛΑΣ

Καλά.

Ο ΝΙΚΟΛΑΣ φεύγει με το κεφάλι σκυμμένο. Η ΜΑΙΡΗ και η ΚΛΕΙΩ τον κοιτάζουν και χαμογελούν ενώ η ΑΝΤΙΓΟΝΗ τον κοιτάζει με κενό βλέμμα. Ο ΝΙΚΟΛΑΣ ανεβαίνει τις σκάλες και εξαφανίζεται.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Πάω να τον βοηθήσω.

ΜΑΙΡΗ

Πάντως μπορείς να μείνεις αν θέλεις.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ γυρίζει και την κοιτάζει με ένα χαμόγελο και κάνει ένα απαλό νεύμα με το κεφάλι. Ανεβαίνει τις σκάλες.

ΣΚΗΝΗ 6-ΕΣ. ΜΠΑΝΙΟ/ΣΠΙΤΙ ΓΟΝΙΩΝ ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ-ΒΡΑΔΥ

Ο ΝΙΚΟΛΑΣ πλένει τα δόντια του και η ΑΝΤΙΓΟΝΗ κάθεται στην άκρη της μπανιέρας από πίσω του, σε ένα μεγάλο μπάνιο στα χρώματα της άμμου, όπου όλα είναι καθαρά και τακτοποιημένα. Ο ΝΙΚΟΛΑΣ πλένει τα δόντια του και κοιτάζει την ΑΝΤΙΓΟΝΗ μέσα από τον καθρέφτη. Εκείνη του κάνει αστείες γκριμάτσες. Ο ΝΙΚΟΛΑΣ προσπαθεί να συγκρατηθεί, αλλά τελικά γελάει.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Αααα. Έχασες.

Ο ΝΙΚΟΛΑΣ απογοητευμένος φτύνει την οδοντόκρεμα στο νιπτήρα.

ΣΚΗΝΗ 6-ΕΣ. ΔΩΜΑΤΙΟ ΝΙΚΟΛΑ/ΣΠΙΤΙ ΓΟΝΙΩΝ ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ-ΒΡΑΔΥ

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ και ο ΝΙΚΟΛΑΣ βρίσκονται κάτω από τα σκεπάσματα στο κρεβάτι. Το δωμάτιο είναι τεράστιο με μια μεγάλη γωνιακή βιβλιοθήκη μέχρι το ταβάνι γεμάτη βιβλία ενηλίκων. Χοντρά βιβλία, σειρές βιβλίων, πιθανόν εγκυκλοπαίδειες. Στη μέση του δωματίου υπάρχει ένα παιδικό ξύλινο τραπεζάκι με δυο ξύλινες καρέκλες. Πάνω στο τραπέζι υπάρχει ένα μισοτελειωμένο παζλ που απεικονίζει δεινόσαυρους. Απέναντι από την βιβλιοθήκη υπάρχει μια παιδική ξύλινη κουζίνα. Δίπλα μια μικρή βιβλιοθήκη με παιδικά βιβλία. Είναι όλα τακτοποιημένα και καθαρά. Το κρεβάτι είναι απλό και μεγάλο. Δίπλα του υπάρχει ένα κομοδίνο με ένα φωτιστικό και πάνω του μια κορνίζα. Στην φωτογραφία απεικονίζονται Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ, ο ΝΙΚΟΛΑΣ και μια γυναίκα λίγο πάνω από τα 30 με κοντά πυρόξανθα μαλλιά και γαλανά μάτια. Είναι η ΜΑΡΙΑΝΝΑ. Είναι και οι τρεις χαρούμενοι και χαμογελούν ευτυχισμένοι στον φακό. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ διαβάζει ένα παραμύθι, «Όνειρα γλυκά μικρέ ιππότη», στον ΝΙΚΟΛΑ και εκείνος είναι αφοσιωμένος. Στο εξώφυλλο φαίνεται ένα αγόρι με πιτζάμες, νυσταγμένο. Επικρατεί ησυχία.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ (διαβάζει το παραμύθι)

«Κι αν ένας δράκος τώρα εμφανιστεί, αυτό δεν πρέπει να σ' ανησυχεί. Δράκοι πάντα θα υπάρχουν στη ζωή. Μικρέ ιππότη, ώρα να ξεκουραστείς, να κλείσεις τα ματάκια και να κοιμηθείς κι αύριο θα τους πολεμήσουμε μαζί.»

ΝΙΚΟΛΑΣ

Μαμά;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ναι.

ΝΙΚΟΛΑΣ

Όταν κάποιος πεθαίνει τον βάζουν στα χώματα;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Σου το είπε κάποιος αυτό;

ΝΙΚΟΛΑΣ

Ο Πέτρος στο σχολείο μου το είπε.
Ότι κι ο παππούς του όταν πέθανε τον έβαλαν
σε ένα κουτί και έριξαν χώματα από πάνω του.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ναι, είναι αλήθεια.

ΝΙΚΟΛΑΣ

Ναι, αλλά εγώ δεν θέλω η μαμά μου
να είναι στα χώματα.

Ο ΝΙΚΟΛΑΣ αρχίζει να κλαίει και δάκρυα να κυλούν από τα καταγάλανα μάτια του.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ καταπίνει και κάνει μια παύση. Τον αγκαλιάζει πιο σφιχτά. Παίρνει μια βαθιά ανάσα. Τον πιάνει από το πρόσωπο και τον κοιτάζει στα μάτια.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Είναι αλήθεια ότι το σώμα της μαμάς
είναι εκεί κάτω από το χώμα.
Όμως η ψυχή της είναι ψηλά στον ουρανό
και σε βλέπει και χαίρεται πολύ για σένα.
Καταλαβαίνω ότι είσαι πολύ στεναχωρημένος
και ότι σου λείπει πολύ. Και μένα μου λείπει πολύ.

Η φωνή της σπάει στην τελευταία φράση και δάκρυα κυλούν από τα μάτια της. Ο ΝΙΚΟΛΑΣ την αγκαλιάζει και κρύβει το πρόσωπο του στην αγκαλιά της. Εκείνη κοιτάει ψηλά, κλείνει τα μάτια, παίρνει μια βαθιά ανάσα.

ΝΙΚΟΛΑΣ

Μαμά, θέλεις να σου διαβάσω εγώ τώρα;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ναι.

Ο ΝΙΚΟΛΑΣ παίρνει το βιβλίο στα χέρια του το ανοίγει στην πρώτη σελίδα και αρχίζει να λέω το παραμύθι.

FADE OUT σε ήχο και εικόνα

ΣΚΗΝΗ 7-ΕΞ. ΣΤΑΣΗ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟΥ-ΝΥΧΤΑ

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ κάθεται στο παγκάκι της στάσης μόνη. Δεν κυκλοφορεί κανένας. Η στάση βρίσκεται σε έναν καλοφτιαγμένο δρόμο στην ίδια περιοχή με την ΣΚΗΝΗ 3.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ κοιτάζει αδιάφορα γύρω της. Έχει βγάλει την ζακέτα και την έχει δέσει στη μέση της. Στο χέρι της κάθεται ένα κουνούπι. Το βλέπει, αλλά δεν κουνιέται. Δεν το χτυπά. Το παρατηρεί. Το κουνούπι την τσιμπά. Εκείνη μένει ακίνητη και το κοιτά.

ΣΚΗΝΗ 8-ΕΞ. ΚΑΦΕΤΕΡΙΑ-ΜΕΡΑ

Μια γυναίκα κάθεται σε ένα τραπέζι. Είναι λίγο κάτω από τα 40, καλοντυμένη, περιποιημένη. Είναι η ΚΑΤΕΡΙΝΑ. Φοράει ένα στενό παντελόνι και ένα πουκάμισο. Τα μαλλιά της είναι πιασμένη σε μια σφιχτή αλογοουρά. Κοιτάει το κινητό της. Το τραπέζι που κάθεται είναι στην άκρη του μαγαζιού, στην πλατεία Αγίας Βαρβάρας στο Παλαιό Φάληρο. Η πλατεία είναι γεμάτη κόσμο και παιδιά που παίζουν. Ξαφνικά ένα ποδήλατο σταματά δίπλα στο τραπέζι και Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ κατεβαίνει, στηρίζει το ποδήλατο στην μια καρέκλα και κάθεται. Φοράει ένα τζιν με σκισίματα και ένα T-shirt. Η άλλη γυναίκα την κοιτάζει και αφήνει το κινητό στο τραπέζι. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ κάθεται στο τραπέζι και κάνει νόημα στην σερβιτόρα. Η ΚΑΤΕΡΙΝΑ την κοιτά και σταυρώνει τα χέρια στο στήθος.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Το ξέρω. Άργησα.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Όχι απλά άργησες.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Sorry.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Λοιπόν, ο πεθερός σου θα δηλώσει παρόν στην στην ψηφοφορία του νομοσχεδίου.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ παίζει με τα σχισίματα του τζιν της.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Πρέπει να πας να του μιλήσεις.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ την κοιτά επίμονα. Το βλέμμα της φεύγει μακριά στην πλατεία.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ, άκουσε με. Πρέπει να τον πιέσεις.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ την κοιτάζει και δεν λέει τίποτα.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Κι ΜΑΡΙΑΝΝΑ αυτό θα ήθελε.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ, σταμάτα.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Κάποια στιγμή θα πρέπει να ξανά πεις το όνομα της.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ κοιτάζει την πλατεία. Η ΚΑΤΕΡΙΝΑ την κοιτάζει επίμονα όλη αυτή την ώρα.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Δεν σε καταλαβαίνω, αλήθεια.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ την κοιτάζει απότομα.

Η ΚΑΤΕΡΙΝΑ την κοιτάζει με ήρεμο πρόσωπο. Παίρνει το κινητό της και την τσάντα της. Σηκώνεται.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Ότι χρειαστείς πάρε με.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ κοιτάζει στην πλατεία σαν να μην άκουσε τι είπε η ΚΑΤΕΡΙΝΑ. Η ΚΑΤΕΡΙΝΑ την κοιτάζει για μια στιγμή και φεύγει.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ μόλις αντιλαμβάνεται ότι η ΚΑΤΕΡΙΝΑ έχει φύγει, βγάζει το κινητό από την τσέπη της και τηλεφωνεί.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Καλημέρα. Καλά. Μπορώ να περάσω από το γραφείο σου;

Σήμερα. Τώρα. Οκ. Σε μία ώρα θα είμαι εκεί.

ΣΚΗΝΗ6-ΕΣ. ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΝΤΩΝΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ-ΜΕΡΑ

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ κάθετα σε ένα σαλόνι υποδοχής. Ο χώρος είναι μεγάλος, σε μίνιμαλ γραμμές και γκρι αποχρώσεις. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ κάθετα σε έναν μεγάλο καναπέ από βελούδο σε γκρι ανοιχτό χρώμα, κρατά στην αγκαλιά της το backpack της. Τα δάχτυλα της ασπρίζουν από το πόσο δυνατά το σφίγγει. Από πίσω της υπάρχει στον τοίχο ένα μεγάλο ρολόι. Ακούγεται μόνο ο χτύπος του ρολογιού. Απέναντι από τον καναπέ υπάρχει ένα γραφείο υποδοχής με ανοιχτό υπολογιστή και κάποιους φακέλους ανοιχτούς επάνω του. Στο βάθος υπάρχει μία μεγάλη λευκή διπλή πόρτα. Η πόρτα

Ελένη Ασλανίδου, «Η μεταφορά της Αντιγόνης στον κινηματογράφο.»
ανοίγει και βγαίνει μια γυναίκα γύρω στα 50, γεματούλα,
με γκρίζα μαλλιά. Κρατάει ένα φάκελο.

ΓΥΝΑΙΚΑ

Μπορείς να περάσεις.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ της γνώφει με ένα μικρό χαμόγελο. Σηκώνεται, πιάνει την τσάντα της με το ένα χέρι και προχωρά μέσα στο γραφείο. Το γραφείο είναι μεγάλο, και σκοτεινό σχετικά. Όλο το γραφείο είναι περιτριγυρισμένο από βιβλιοθήκες με ράφια που φτάνουν μέχρι το ταβάνι. Το μόνο σημείο που δεν έχει βιβλία είναι ένα παράθυρο στο κέντρο του γραφείου, απ' όπου μπαίνει και το λιγοστό φως.

Μπροστά από το παράθυρο υπάρχει ένα μεγάλο γραφείο, γεμάτο φακέλους και χαρτιά. Μια λάμπα φωτίζει την επιφάνεια του. Πάνω του υπάρχει και ένα εκκρεμές που οι μπάλες του πηγαίνουν πέρα δώθε ρυθμικά. Πίσω από το γραφείο κάθεται ένας άντρας, 65 χρονών, ψηλός, γεματούλης, με γκρίζα μαλλιά και ελαφριά αραίωση. Μόλις μπαίνει μέσα η ΑΝΤΙΓΟΝΗ εκείνος σηκώνει το βλέμμα του και την κοιτάζει με καταγάλανα μάτια πίσω από τα γυαλιά του. Αμέσως σηκώνεται από την καρέκλα του και της απλώνει το χέρι πάνω από το γραφείο. Εκείνη το απλώνει διστακτικά και του το σφίγγει.

ΑΝΤΩΝΗΣ

Ομολογώ ότι ξαφνιαστήκα όταν με πήρες.
Κάθισε. Να σου προσφέρω κάτι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Όχι, ευχαριστώ.

ΑΝΤΩΝΗΣ

Σε ακούω.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Τι θα ψηφίσεις για το νομοσχέδιο;

Εκείνος την κοιτάζει και βγάζει τα γυαλιά του. Τρίβει τα μάτια του και τα ξαναφορά. Ακούγεται μόνο το εκκρεμές.

Εκείνος την κοιτάζει για μια στιγμή. Το ίδιο και εκείνη.

ΑΝΤΩΝΗΣ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ; Καταλαβαίνω ότι βρίσκεσαι σε δύσκολη θέση.

Επικρατεί σιωπή. Εκείνη τον κοιτάζει και τα χέρια της σφίγγουν την τσάντα τόσο πολύ που τα δάχτυλα της γίνονται άσπρα.

ΑΝΤΩΝΗΣ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ, δεν είναι τόσο απλό. Δέχομαι πιέσεις.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Μιλάμε για τον εγγονό σου.

ΑΝΤΩΝΗΣ

Το παιδί έχει μπει σε μια σειρά. Είναι καλά.
Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ τον κοιτάζει με έκπληξη και αφήνει την τσάντα.
Εκείνη πέφτει από τα πόδια της.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Χρειάζεται τη μαμά του.

ΑΝΤΩΝΗΣ

Όταν πήρατε την απόφαση να κάνετε παιδί
το ξέρατε ότι θα υπάρχουν τέτοιες δυσκολίες.
Το είχα πει στην Μαριάννα τότε. Κάνατε λάθος.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ τον καρφώνει απότομα με το βλέμμα της και
σηκώνεται όρθια.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Λάθος; Όταν κοιτάζεις αυτό το παιδί, αυτό βλέπεις;
Ένα λάθος;

ΑΝΤΩΝΗΣ

Δεν εννοούσα αυτό και το ξέρεις.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Το λάθος το κάνεις εσύ.

Αρπάζει την τσάντα της και βγαίνει από το γραφείο
αφήνοντας την πόρτα ανοιχτή. Ο ΑΝΤΩΝΗΣ την κοιτάζει να
φεύγει και χτυπά τα δάχτυλα του στο τραπέζι.

ΣΚΗΝΗ 9-ΕΞ. ΠΑΡΑΛΙΑ-ΣΟΥΡΟΥΠΟ

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ κάθεται στην άκρη της θάλασσας με τα πόδια
μέσα στο νερό μέχρι τον αστράγαλο. Η θάλασσα είναι ήρεμη.
Έχει τα μάτια της κλειστά και τρέχουν δάκρυα.

FLASH BACK

ΣΚΗΝΗ 10-ΕΞ. ΠΑΡΑΛΙΑ-ΜΕΡΑ

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ ξαπλώνει στην πετσέτα της που είναι απλωμένη
στην άμμο και διαβάζει ένα βιβλίο. Στην άκρη της θάλασσας
κάθονται ο ΝΙΚΟΛΑΣ και η ΜΑΡΙΑΝΝΑ και γελάνε. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ
τους ρίχνει μια ματιά και χαμογελά.

ΣΚΗΝΗ 11-ΕΞ. ΠΑΡΑΛΙΑ-ΣΟΥΡΟΥΠΟ

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ ανοίγει τα μάτια. Τα δάκρυα τρέχουν αργά και
το βλέμμα της κοιτά τη θάλασσα με πόνο.

ΣΚΗΝΗ 12-ΕΣ. ΣΠΙΤΙ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ-ΚΡΕΒΑΤΙ-ΒΡΑΔΥ

BACKGROUND MUSIC: Το "Hurt" του Johnny Cash

Απόλυτο σκοτάδι. Μια φλόγα εμφανίζεται από το πουθενά. Προέρχεται από έναν αναπητήρα που κρατά η ΑΝΤΙΓΟΝΗ. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ βρίσκεται στο πάτωμα της κρεβατοκάμαρας. Το κρεβάτι βρίσκεται στη μέση του δωματίου είναι ξέστρωτο και στο πάτωμα υπάρχουν ρούχα. Σβήνει τον αναπητήρα. Απόλυτο σκοτάδι. Η φλόγα εμφανίζεται και πάλι. Φοράει ένα φανελάκι και το εσώρουχο της. Σκουπίζει τη μύτη της με το ελεύθερο χέρι. Το βλέμμα της είναι κολλημένο στη φλόγα. Απόλυτο σκοτάδι. Ανάβει ο αναπητήρας, τα μάτια της είναι δακρυσμένα και κοιτάει την φλόγα. Απόλυτο σκοτάδι. Η φλόγα εμφανίζεται. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ ανοίγει τα πόδια της και σφίγγει τα δόντια. Κλαίει. Δάκρυα τρέχουν από τα μάτια της. Πλησιάζει με το χέρι της τη φλόγα στο εσωτερικό του μηρού της. Τρέμει. Αυτοτραυματίζεται. Τιμωρείται. Το πρόσωπο της παραμορφώνεται από τον πόνο, αλλά δεν σταματά. Ουρλιάζει από τον εσωτερικό πόνο, όχι από τον σωματικό. Το τραγούδι ακούγεται σε όλη τη διάρκεια και είναι το μόνο που ακούγεται. Το βλέμμα της είναι κενό και δάκρυα τρέχουν από τα μάτια της. Απόλυτο σκοτάδι.

Βιβλιογραφία

1. **Campbell, J.** *The hero with a thousand faces*. Αθήνα : ΙΑΜΒΛΙΧΟΣ, Αύγουστος 2001. 9789602680063.
2. **Bordwell, D., & Thompson,.** *"Film Art: An Introduction."*. Κ. (2010).
3. **George Steiner.** *Οι Αντιγόνες*. Αθήνα : Καλέντης, 2001.
4. **Τριανταφυλλοπούλου, Έλ.,** *σημειώσεις 13η εβδομάδας ΔΓΡ64*.
5. **Geoffrey Wagner.,** *The Novel and the Cinema.*. Rutherford, NJ : Fairleigh Dickinson University Press,, 1975.
6. **Αριστοτέλης.** *Περί Ποιητικής*. Αθήνα : Εστία, 2016.
7. **McKee, R.** *Story: Substance, Structure, Style, and the Principles of Screenwriting*. 1997.
8. **Hutcheon, L.** *A Theory of Adaptation*. New York : s.n., 2013.
9. **Joel, Dor.** *Εισαγωγή στην ανάγνωση του Lacan τόμος*. 1983.
10. **Butler, Judith.** *Η διεκδίκηση της Αντιγόνης*. Αθήνα : Αλεξάνδρεια, 2014.
11. **Σοφοκλής.** *Αντιγόνη*. Αθήνα : Κάκτος, 1994.
12. **Τζαβέλλας, Γιώργος.** *Αντιγόνη*. Γιώργος Τζαβέλλας, 1961.
13. **Deraspe, Sophie.** *Antigone*. Marc Daigle, 2019.